

Filosofie a vědy

Obecně se vždy mělo a zčásti dosud má za to, že cílem každé vědy je poznávat, a to znamená objevovat to, co ještě nebylo objeveno, a tak se to dozvědět a pak to vědět (tedy podržovat v rozsáhlém souboru toho, co už víme). Ke každé vědě tedy náleží jednak velký soubor toho, co už bylo poznáno, a předávat tento soubor dalším generacím. Vedle toho, anebo spíše „nadto“ náleží ke každé vědě ustavičně pokračující poznávání toho, co ještě známo není, protože to dosud nebylo odhaleno. Toto tradiční pojetí poznávání, vědění a vědy však po dvou a půl tisíciletých zkušenostech s poznáváním a s vědami však dnes už neobstojí pro některé své zásadní nedostatky. Některé z těchto nedostatků se stanou zřejmými, jakmile se ono pojetí pokusíme uplatnit např. pro vědy samy. Jak mohou resp. jak mohly být ‚objeveny‘ či ‚odhaleny‘ vědy, jak mohly být ‚poznány‘, když tu ještě žádné nebyly? Vedle ‚objevů‘ náleží tedy do každé vědy také mnoho ‚vynálezů‘; vynález tedy chápu nikoli objev něčeho, co tu už před objevením bylo, nýbrž jako něco, co tu nebylo a bylo to vytvořeno jako něco zcela nového. Žádný objev není možný bez k němu potřebného vynálezu: myšlenka, kterou si přisvojujeme nějaký objev, musela být vynalezena, nevytvořila se sama sebou pod vlivem toho, co mělo být objeveno.

(Písek, 040809-1.)